

Høringsuttalelse ang. NOU 2015:8 fra Norsk Religionspedagogisk Forskerforum (NOREFO, se <http://www.norefo.no/>)

Angående høringsgrunnlagets innledende avsnitt og pkt. 1:

NOU-en lar «et bredt kompetansebegrep» romme «både kognitive og praktiske ferdigheter og sosial og emosjonell læring og utvikling». Slik kan begrepet sies å inkludere både allmenndannelse og det som er nyttig for samfunnet. Utvalget har likevel benyttet et språk og en stil som er ubeskyttet overfor en snever instrumentalistisk tolkning av samfunnsmandatet. Vi legger merke til at når ulike balanserende premisser legges til grunn for argumentering og anbefalinger, er ofte den innholdsmessige bredden i formålsparagrafen summarisk omtalt og plassert til sist. Dette har ført til en marginalisering av fagområder som er relatert til skolefagene KRLE og Religion og etikk, som religionsvitenskap, kristendomskunnskap/teologi, filosofi og etikk.

NOU-en omtaler en rekke «kompetanser» som skolen og lærerne har ansvar for at elevene tilegner seg. Det er viktig at delkompetanser og fagkunnskap integreres på en god måte, slik at de to typene mål ikke kommer i konflikt med hverandre. Det er viktig at kompetansen bygger på solid fagkunnskap.

Angående pkt. 1.1:

Når det gjelder forholdet mellom «fagspesifikk kompetanse» på den ene siden og de tre øvrige foreslåtte kompetanseområdene på den andre siden, vil vi understreke at generiske kunnskaper (her: «å kunne lære», «å kunne kommunisere, samhandle og delta» og «å kunne utforske og skape») må bygge på og henge sammen med solid fagkunnskap. Dette innebærer at «meta-kognisjon» og «selvregulering» må knyttes til en læringsprogresjon som baseres på det egenartede ved hvert skolefag, ikke minst signalisert gjennom adekvate faglige hovedbegrep som «religion» i KRLE og Religion og etikk. Vi anser det som selvsagt at NOU-en vil videreføre disse skolefagene som egne fag med en fagspesifikk læringsprogresjon fra grunnskole til videregående skole. Da må det stilles større krav og en må ha flere og mer nyanserte forventninger til de eldre elevene enn til de yngre når det gjelder abstraksjonsevne og kritisk refleksjon.

Angående pkt. 2. 2 (vårt viktigste anliggende!)

Vi registrerer at den generelle fagområdebetegnelsen for vårt fagfelt i NOU 2015:8 er blitt «samfunnsfag og etikkfag» og at områdets «nytteverdi» i første rekke er knyttet til «demokratisk» kompetanse, oppdragelse til demokratiske ferdigheter og holdninger. Demokratisk dannelse er sentralt både for samfunnsfagene og for fagene KRLE og Religion og etikk. Likevel vil vi hevde at NOU-en ved å rubrisere disse fagene under «samfunnsfag og

etikkfag» ikke adresserer at det å lære om religioner og livssyn også er viktig av andre grunner, som å lære om og av religiøse eller livssynsrelaterte tradisjoner i historien og i verden i dag, eller å utdype hva som ligger i bredden av formålsparagrafens formuleringer. Det er med andre ord både fagspesifikke og individorienterte målsettinger som er falt ut, mens de sosiale og samfunnsmessige er rendyrket.

Når det gjelder NOU-ens fagområde «samfunnsfag og etikkfag», vil vi påpeke at fagfeltene som dekkes av skolefagene KRLE / Religion og etikk bare delvis hører hjemme under den områdebetegnelsen som utvalget foreslår. Vi merker oss at utvalget i NOU 2014:7 (som ligger til grunn for NOU-en som her er til høring), under omtalen av «Religions- og livssynsfag», bruker «livssynsfag» som generell fagbetegnelse. Begrepet religion brukes kun seks ganger i NOU 2015:8, fem ganger i en variant av formuleringen «etnisk, religiøs og kulturelt mangfold», og én gang fordi fagnavnet RLE (religion, livssyn og etikk) blir nevnt. Dette er for øvrig den eneste gangen livssynsbegrepet brukes. Det er ikke til å komme forbi at religion og livssyn er sentrale begreper i fagfeltene religionsvitenskap, teologi osv. som tradisjonelt har vært knyttet til skolens religions- og livssynsfag. NOU-ens fagområde «Samfunnsfag og etikkfag» inviterer ikke til å gi kunnskap om religioner (og livssyn) en sentral plass. Det bør skolen fremdeles gjøre fordi kunnskap om religioner og livssyn i dag er viktigere enn på lenge og av nye grunner enn tidligere. Det norske samfunnet kan i dag karakteriseres som både flerkulturelt og globalisert. Følgelig blir kunnskaper om ulike religioner og livssyn nødvendig for samfunnsintegrering. Forståelse for ulike folks og gruppers forhold til religion og livssyn i Norge og verden bør være en helt naturlig del av allmenndanningen i et flerkulturelt samfunn og i interkulturell utdanning (jf. Jackson, R. 2014. *Signposts: Policy and practice for teaching about religions and non-religious worldviews in intercultural education*. Strasbourg: Council of Europe Publishing).

Når NOU-en foreslår at fagfornyelsen «starter i» fagområdene, mener vi det er viktig at gruppene som skal arbeide med hvert fagområde (dvs. strukturering av og integrering mellom skolefagene som faller inn under området) består av personer med solid kompetanse også fra religionsfagsområdet, inkludert noen med fagdidaktisk kompetanse på forskningsnivå. Videre vil vi understreke at man også bør ha områdeovergripende sammenhenger i tankene slik at samarbeid mellom ulike fag, som utvalget har plassert i forskjellige fagområder, fortsatt blir mulig. I skolefagene KRLE og Religion og livssyn er det store berøringspunkter med litteraturdelen av området «språk» og med estetikkdelen av området «praktiske og estetiske fag».

Angående pkt. 2.3

Vi registrerer at «dybdelæring» vil innebære en fagutvikling som tar utgangspunkt i det enkelte skolefags egenart. Når det gjelder fagene KRLE / Religion og etikk er vi enig i prinsippet om at det i tillegg til en generell oversiktskunnskap er formålstjenlig med en fordypning i utvalgte temaer for å motvirke en summarisk overflatekunnskap. Vi regner det som nødvendig for å gi relevante kunnskaper om livssynsmangfoldet i dag at både «religioner» og «livssyn» fortsatt vil være sentrale begrep i disse skolefagene.

Angående pkt. 2.6

En forsvarlig forvaltning av flerfaglige temaer fordrer at hovedansvaret ivaretas av fagmiljøer som har tyngde på feltet, og at disse fagmiljøene tjener som ressursmiljø for et tverrfaglig samarbeid. Eksempelvis mener vi at hovedansvaret for temaet «det flerkulturelle samfunnet» naturlig peker mot «samfunnsfag og etikkfag» som et slikt ressursmiljø.

I 2008 vedtok 47 utenriksministre i Europarådet, inkludert den norske, anbefalinger når det gjelder undervisning om religion i en flerkulturell kontekst, og i 2014 ble følgende dokument publisert: Jackson, R. 2014. *Signposts: Policy and practice for teaching about religions and non-religious worldviews in intercultural education*. Strasbourg: Council of Europe Publishing. Dokumentet drar sammen mye av nyere tids forskning på området, og kommer med en rekke råd og anbefalinger, og er ment for å brukes av aktører på ulike nivåer i de ulike medlemslandene til å arbeide med religionsundervisning i en interkulturell kontekst. Vi anbefaler at man bruker dokumentet som rådgivende når det gjelder forståelsen av undervisning om religion og livssyn og interkulturell kompetanse.

Angående pkt. 2.8

I utviklingen av et slikt rammeverk er det viktig at det ikke legges føringer på faggruppenivå som kan bli til hinder for relevant integrering på tvers av de ulike fagområdene.

For NOREFO (13.10.2015),

Oddrun M. H. Bråten (leder, HiST), Marie von der Lippe (UiB), Jon Magne Vestøl (UiO),
Elisabet Haakedal (UiA)